ČNB znovu zvedla sazby. Nejvýš za 20 let

Bankovní rada České národní banky (ČNB) včera podle očekávání opět zvýšila svoji základní úrokovou sazbu, a to o půl procentního bodu na pět procent. Takto vysoko byla naposledy v roce 2001.

Od základní sazby se odvíjí úročení komerčních úvěrů. Včera přitom šlo už o páté její nadstandardní zvýšení o více než 0,25 procentního bodu v řadě za sebou. Centrální bankéři se tím snaží tlumit inflaci a všeobecnou nervozitu kolem dalšího očekávaného růstu cen.

Inflace se letos dramaticky vzdálila od dvouprocentního cíle ČNB, v únoru meziroční růst spotřebitelských cen dosáhl 11,1 procenta. Dopady války na Ukrajině ale inflaci ženou dál nahoru a podle odhadů razantně šplhá k 13 procentům. Centrální banka tak nejspíš ještě neřekla s růstem sazeb poslední slovo. Pro spotřebitele krok ČNB znamená hlavně zdražování úvěrů, především hypoték.

„Dalším navýšením úrokových sazeb ČNB opět reaguje na velmi rychle rostoucí inflaci. Tu ještě zesilují důsledky války na Ukrajině, zejména prudké zvýšení cen pohonných hmot a nové výpadky v dodavatelských řetězcích. Je téměř jisté, že svědky dvouciferného meziročního růstu spotřebitelských cen, tedy pádivé míry inflace, budeme i v následujících měsících," komentoval Petr Kymlička, partner poradenské skupiny Moore Czech Republic.

Růst nekončí

Vysoká základní úroková sazba brzdí poptávku po úvěrech a chuť lidí a firem utrácet, což vede k tlumení nejen inflace, ale i ekonomického růstu. Česku tak reálně hrozí, že se dostane do stadia stagflace, tedy kombinace výrazné inflace a nulového růstu, nebo dokonce poklesu reálného produktu, domnívá se Kymlička. Jak už Právo psalo, podobné obavy sdílí i další ekonomové.

> Opětovné brzké obnovení cenové stability je nyní naprostou prioritou centrální banky
>
> *Jiří Rusnok, guvernér ČNB*

To, že je bankovní rada ČNB připravena pokračovat ve zvyšování úrokových sazeb tak, aby ukotvila inflační očekávání, potvrdil po jejím včerejším jednání i guvernér Jiří Rusnok. „Opětovné brzké obnovení cenové stability je nyní naprostou prioritou ČNB, protože jde o zcela nezbytnou podmínku pro dlouhodobou prosperitu české ekonomiky," uvedl. Další kroky centrální banky se budou odvíjet od nových informací a budoucích prognóz, dodal Rusnok.

Rizika a nejistoty vývoje odhadovaného v aktuální, únorové prognóze ČNB jsou podle guvernéra znatelně proinflační, a to zejména v krátkodobém horizontu. „To oproti stávající prognóze vyvolává potřebu výrazně přísnější měnové politiky, a to zřejmě po delší dobu," uvedl Rusnok.

Upozornil, že ČNB se rozhodla prozatím částečně odhlížet od prvotních cenových dopadů spojených s válkou na Ukrajině.

Podle něj je centrální banka také nadále připravena reagovat na nadměrné výkyvy kurzu koruny, které by narušovaly devizový trh nebo ohrožovaly cenovou stabilitu v Česku. Na počátku března ČNB oznámila, že začala intervenovat na devizovém trhu proti oslabování koruny.

Zdražování hypoték nejspíš zrychlí

Pro včerejší zvýšení úrokových sazeb o 0,5 procentního bodu hlasovalo opět pět členů rady. Dva hlasovali pro sazby beze změny. Zároveň rada včera nerozhodla o tom, že by využila kurz koruny jako zásadní nástroj pro boj s inflací. „Zásadně o tom rada ani nedebatovala," uvedl Rusnok. Dodal, že ČNB má stále prostor v rámci svých standardních nástrojů, tedy úrokových sazeb.

Nárůst základní úrokové sazby centrální banky se podle analytiků projeví velmi rychle na zdražení hypoték, jejichž průměrná sazba se v březnu pohybovala kolem 4,6 procenta. Běžně se ale už dnes nabízejí hypotéky s fixací na tři roky okolo pěti procent.

„Sazby překročí pět procent a budou stoupat k šesti procentům i v následujícím roce," uvedl ředitel společnosti 4fin Tomáš Trauške. Toto zvýšení se podle něj u většiny bank projeví velmi brzy. Je proto podle něj namístě, aby klienti řešili své končící fixace a ideálně brzy vyřešili jejich rezervace.

Na vyšším úročení bankovních vkladů se krok ČNB projeví tradičně až se zpožděním. „Zároveň dojde k poklesu dluhopisových fondů, tedy přichází čas k jejich postupnému nákupu," dodal Trauške. **(svj, ČTK)**

Ceny potravin nadále porostou, varují výrobci

Ekonomové s napětím vyhlížejí údaje o růstu spotřebitelských cen za březen, které Český statistický úřad (ČSÚ) zveřejní přespříští pondělí. Meziroční inflace za únor překonala 11 procent a vzhledem ke zdražování energií, pohonných hmot a dalších nadále poroste. Zvyšování cen kvůli stále dražším vstupům avizují i výrobci potravin.

V únoru, kdy se ještě naplno neprojevily dopady války na Ukrajině, platili Češi podle statistiků za mouku a cukr o čtvrtinu více než loni, ceny másla vzrostly o 30 procent. Podle šéfa největší mlékárny v zemi Madety Milana Teplého je možné, že kvůli rostoucím cenám komodit se za čtyři nebo pět měsíců může kostka másla v obchodech zdražit až na 80 korun.

Ilustrační foto PRÁVO – Petr Horník

Nyní se 250gramové balení prodává v supermarketech kolem 50 Kč. Podle Teplého by kostka másla bez marží obchodníků mohla brzy stát 60 až 65 Kč. „Rostou ceny komodit. My je musíme promítnout do cen, pokud nechceme okamžitě zkrachovat," prohlásil Teplý v neděli v ČT.

Mléko, sýry a vejce byly v únoru meziročně dražší o 8,8 procenta, zelenina o osm procent a nealkoholické nápoje o sedm procent. Pečivo pak podražilo o 11,3 procenta. Kvůli rostoucím cenám pšenice bude jeho další zdražení výrazné, varují pekaři.

Běžný chléb by tak letos mohl stát i 60 korun, tvrdí Svaz pekařů a cukrářů. „Očekáváme, že pokud se něco zásadního nestane, tak ta cena chleba a pečiva bude u nás dramaticky růst," prohlásil výkonný ředitel Podnikatelského svazu pekařů a cukrářů ČR Bohumil Hlavatý.

Kilogram konzumního kmínového chleba stál v polovině března v průměru 56,40 korun. Od ledna tak zdražil zhruba o 1,50 Kč. Průměrnou cenu ovšem zvyšují i tzv. řemeslné chleby, jež jsou dražší, v supermarketech se dá stále i 1200gramový pecen konzumního chleba koupit za zhruba 35 Kč.

Výrazně od ledna v obchodech podražily například káva či slunečnicový olej. Například v Albertu na pražských Vinohradech stála káva Jihlavanka 70g v březnu 27,90 Kč, tedy o tři koruny více než v lednu. O 15 korun na 64,90 Kč pak ve stejném obchodě zdražil během dvou měsíců litr slunečnicového oleje.

Ceny masa ještě v lednu meziročně klesly o 0,9 procenta, v únoru ale už byly vyšší o téměř dvě procenta. Kilogram vepřové pečeně stál ještě loni v říjnu 128 Kč, dnes už je to v průměru 140 Kč. A třeba v restauracích a kavárnách lidé v únoru zaplatili o 14,1 procenta více než před rokem. Například ode dneška v hospodách zdražuje o korunu za půllitr všech svých značek Plzeňský prazdroj.

Zdražuje ale prakticky všechno včetně nájmů či služeb. Boty a oblečení jsou dražší zhruba o 16 procent než před rokem, téměř o desetinu si domácnosti ve srovnání s loňskem připlácejí za nábytek a elektroniku.

Paliva opět dražší

Benzin Natural 95 u čerpacích stanic v Česku v uplynulém týdnu zdražil o 16 haléřů na průměrných 44,34 koruny za litr, o 74 haléřů stoupla průměrná cena nafty na 46,95 Kč/l.

Na rekordních maximech byly jejich ceny kolem 10. března v důsledku ruského vpádu na Ukrajinu, po kterém výrazně zdražila ropa a zároveň oslabila koruna vůči dolaru. Litr Naturalu 95 stál v té době v průměru více než 47 korun, průměrná cena dieselu přesáhla 49,50 Kč za litr. **(svj)**

PREZIDENT SVAZU PODNIKATELŮ VE STAVEBNICTVÍ JIŘÍ NOUZA PRO PRÁVO:

V Česku už chybí materiál i do základů staveb

Jindřich Ginter

■ **Ceny stavebních materiálů vyletěly už před lety extrémně vysoko, pak se u některých položek jako OSB desky o něco snížily a teď válka ceny zvedá dál…**

Ty šoky jsou už čtyři a válka podtrhla obrovskou surovinovou závislost na Východě. Bere se tam železná ruda, hliník, dřevěné produkty.

Chceme se spojit s velkou poradenskou firmou a musíme udělat studii na dostupnost surovin. Nevíme, a vědět bychom to měli, kolik velkých staveb je u nás v plánu, v jakém časovém rozpětí, jaké materiály a v jakém množství jsou potřeba, odkud se mohou nakoupit.

O dostupnosti by aspoň částečně měl vědět i stát. Když vezmeme v potaz jen to, že bychom za pár let měli začít stavět další jaderný zdroj v Dukovanech a Temelíně… Dostupnost stavebních surovin je jedna ze zásadních strategických věcí.

■ **Není ocel, málo je kameniva. Opravdu je to vážné?**

Profesionálové z firem na zakládání staveb jsou zoufalí, protože mi hlásí, že teď fakt nemají do základů staveb co dát. Mají prázdné sklady, nemají kde to nakoupit.

V jednom z krajů se měl teď bourat most a stavět nový, ocelový. Stavaři ale panu hejtmanovi doporučili, aby ten starý most zatím ještě raději nenechal bourat, protože ocel na nový most je zablokovaná v Polsku na ruské lodi. Posunuli jsme se z otázky *Za kolik?* do roviny *Zda vůbec?*.

Například šéf kamenolomu v jižních Čechách mi napsal, že trhaviny meziročně zdražily o 35 procent. A nejen to. Ocelárny mu nedodaly náhradní díl do drtičky, takže mu to zastavuje provoz. Přitom po materiálech je obrovská poptávka všude v Evropě.

■ **Donedávna se vědělo, že patnáct dvacet procent nad rozpočet je rezerva, která by měla při výstavbě stačit. Kolik je to dnes?**

To vám nikdo nemůže říct. Ve složité situaci jsou už i developeři, neboť stavební firmy jim budou jen velmi složitě podepisovat kontrakt. Když začala první vlna zdražování, měli developeři zafixované ceny, ale teď se jich ten nedostatek a růst cen také začíná dotýkat.

Developer a stavební firmy se budou muset domlouvat předem na rozdělení rizik. To v případě výstavby pro města a obce bude téměř neprůchozí, protože na akcích se podílí mnoho investorů. S ministerstvem dopravy už projednáváme, jak situaci řešit, protože to je takový objem zakázek a problémů, že buď se přidají peníze, nebo se postaví méně.

Policisté a hasiči řeší peníze za přesčasy v nouzovém stavu

Barbora Prchalová

Ministr vnitra Vít Rakušan (STAN) slíbil hasičům a policistům při vystoupení ve Sněmovně zaplacení přesčasů v nouzovém stavu. Podle zákona totiž v současné situaci nemusí příslušníkům bezpečnostních složek proplatit až 150 hodin směn za rok navíc. I přes ministerský slib ale členové policistů a hasičů zatím neví, kdy a kolik za přesčasy dostanou.

„Minulý týden jsme na vládě řešili přesčasovost policistů a hasičů v době nouzového stavu. A protože tento nouzový stav má například na policisty skutečně mnohem vyšší nároky, všechny přesčasy odpracované ve spojení s migrační krizí, byť zatím nebyly proplaceny, se evidují. Budou formou mimořádné odměny proplaceny stejně tak jako hasičům a my připravujeme legislativní změnu," uvedl Rakušan v úterý.

Podle policejních odborů by měl stát přesčasy v době nouzového stavu proplatit. „Zákon nerozlišuje, jestli tyto služby jsou spojené s nouzovým stavem nebo třeba kvůli bezpečnostním opatřením při sportovních zápasech. Nyní je také větší náročnost práce, protože příslušníci musí naplnit své povinnosti a ještě úkoly plynoucí z krizové situace," sdělil Právu předseda Nezávislého odborového svazu Policie ČR (NOS PČR) Tomáš Machovič.

Dodal, že se dnes má sejít s novým policejním prezidentem Martinem Vondráškem, aby tyto náhrady spolu probrali. Předseda Odborového svazu hasičů Jiří Jílek ale podotkl, že vedení hasičů zatím nemá informace o tom, v jaké výši odměny za přesčasy budou vyplaceny.

„Ze strany ministerstva vnitra byl měl přijít navýšený rozpočet na náhrady právě za odsloužených 150 hodin přesčasů. Ale podle mých informací generální ředitelství hasičského sboru nezná částku, která by měla být rozdělena mezi lidi, kteří v národním a krajských asistenčních centrech pracují," upřesnil Jílek. Dodal, že nyní hasiči čekají na další podrobnosti z ministerstva vnitra.

Úprava zákona

Kromě náhrad ale Rakušan také slíbil úpravu zákona, tak aby bylo pravidlo o neproplácení přesčasů mírnější. „Legislativa ministerstva vnitra už na tom pracuje, necháme to projít připomínkovým řízením. Tedy hledáme systémové řešení, které je bude motivovat i v těch krizových stavech, aby pracovali i s nějakým, řekněme, drobným nadšením a finanční motivací," řekl Rakušan.

Machovič doufá, že se policisté místo zmírnění dočkají vyškrtnutí tohoto pravidla. „My bychom šli ještě dál a myslíme, že by mělo dojít k navýšení ohodnocení příslušníků v nouzovém stavu. Ten může trvat hodně dlouho na to, aby policisté nebyli oceněni za práci, kterou odvedou," dodal Machovič.